Göteborgs Stad

Datum: 2026-11-25
Ärendenummer: SLK-2026-00862

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: a.ju@regeringskansliet.se
Diarienummer: A2026/00799

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Arbetsmarknadsdepartementet Parallella samhällsstrukturer – ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap (SOU 2026:53)

Övergripande synpunkter

Göteborgs Stad delar i huvudsak utredningens bedömningar avseende viktiga områden för åtgärder för att motverka parallella samhällsstrukturer men har också synpunkter på förslagen och bedömningarna. Redogörelser för dessa synpunkter finns nedan. Göteborgs Stad vill också göra ett antal generella påpekanden för det fortsatta arbetet mot parallella samhällsstrukturer. Dels är det viktigt att arbetet genomsyras av ett bredare inkluderingsperspektiv. Berörda invånare ska ses som aktiva medskapare och ges reella möjligheter till delaktighet och inflytande. Dels är det problematiskt att utredningen saknar ett funktionshinderperspektiv. Det gäller framför allt inom området Förebyggande och främjande arbete för barn och unga. Göteborgs Stad vill också, precis som utredningen, peka på att utvecklingen av parallella samhällsstrukturer påverkas av nationella beslut gällande exempelvis bostadspolitik och välfärdssystem. Till exempel kommer ny lagstiftning inom regeringens bidragsreform att begränsa tillgången till offentliga trygghetssystem för vissa grupper, vilket riskerar att motverka den inkluderande inriktning som utredningens åtgärder förutsätter. Om människor inte ges möjlighet att fullt ut delta i samhället på lika villkor som majoritetssamhället riskerar behovet av parallella samhällsstrukturer att öka.

Göteborgs Stad bedömer vidare att flera av de åtgärder utredningen ser som nödvändiga för att motverka parallella samhällsstrukturer kommer att få konsekvenser för kommunernas ekonomi om de leder till konkreta förslag. Vid ökade kostnader bedömer Göteborgs Stad att det är nödvändigt med en långsiktig finansiering enligt den kommunala finansieringsprincipen.

Detaljerade synpunkter

11.1 Styrning, uppföljning och mer kunskap kring parallella samhällsstrukturer

11.1.1 Precisera begreppet parallella samhällsstrukturer i relation till målet för politiken mot utanförskap

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att begreppet parallella samhällsstrukturer bör preciseras i relation till målet för politiken mot utanförskap. Det är nödvändigt för att kunna bedöma vilka indikatorer som är lämpliga för att följa utvecklingen. Det är positivt att utredningen vill särskilt beakta på vilket sätt definitionen riskerar att bidra till stigmatisering av vissa grupper eller bostadsområden.

11.1.3 Ge uppdrag till Boverket och SCB att ta fram indikatorer för att mäta förekomst och utveckling av parallella samhällsstrukturer och 11.1.4 Följ upp parallella normsystem med indikatorer för hedersrelaterat våld och förtryck

Göteborgs Stad anser att de förslag utredningen lämnar gällande indikatorer behöver omarbetas. Indikatorerna föreslås bland annat användas för att kunna göra bedömningar om ifall förekomsten av parallella samhällsstrukturer minskar eller ökar i omfattning och var de är lokaliserade rent geografiskt. Utredaren föreslår också att de indikatorer för hedersrelaterat våld och förtryck som Brå, Jämställdhetsmyndigheten, SCB och Socialstyrelsen har i uppdrag att ta fram, kan användas för att mäta förekomsten av parallella samhällsstrukturer. Göteborgs Stad bedömer att en parallell samhällsstruktur inte alltid är avgränsad till ett lokalt område. Det finns dessutom utmaningar i att få fram tillförlitlig statistik på mindre geografiska enheter för indikatorer som kan säga något om förekomsten av parallella normsystem. Dels finns det statistiska begränsningar i att redovisa kategorier eller värden med låga antal, dels kan det finnas hinder på grund av sekretess. I det fortsatta arbetet med förslaget om att ge Boverket och SCB i uppdrag att ta fram indikatorer finns det anledning att involvera kommunerna.

11.1.5 Ge uppdrag till Boverket, SCB och Polismyndigheten att verka för ökad jämförbarhet mellan olika områdesindelningar

Göteborgs Stad instämmer i att det finns ett behov av att öka jämförbarheten mellan olika typer av områdesindelningar. Av betänkandet framgår att det primärt handlar om att se hur RegSO:n förhåller sig till Polismyndighetens indelning av utsatta områden. RegSO:n är en rikstäckande områdesindelning som lämpar sig väl för att mäta och jämföra socioekonomiska förhållanden men indelningen är framtagen för att kunna göra jämförelser mellan kommuner över hela landet. Göteborgs Stad vill peka på att indelningen i RegSO:n är fasta och inte uppdateras vid till exempel nybyggnationer i ett område. I praktiken gör detta att det blir svårt att uttala sig om eventuella förändringar inom ett RegSO eftersom det alltid kan finnas en risk att förändringen beror på yttre faktorer. Göteborgs Stad vill också påpeka fram att kommunerna kan ha ett minst lika stort behov av att även kunna göra jämförelser mellan delar inom kommunen där RegSO-indelningen inte motsvarar behovet. Göteborgs Stad använder sig därför av en lokalt framtagen indelning i primärområden där områdena kan justeras vid till exempel nybyggnation. För det fortsatta arbetet med att öka jämförbarheten mellan olika områdesindelningar anser Göteborgs Stad att kommunerna behöver involveras för att resultatet ska kunna vara till nytta för kommunerna.

11.1.7 Utöka stödet till kommuner i arbetet mot parallella samhällsstrukturer

Göteborgs Stad ser positivt på att länsstyrelserna får i uppdrag att ge kommunerna utökat stöd i arbetet mot parallella samhällsstrukturer. Precis som utredningen beskriver är det viktigt att stödet anpassas efter lokala behov.

11.1.8 Tillsätt en nationell samordnare mot parallella samhällsstrukturer

Göteborgs Stad bedömer också att en nationell samordnare kan bidra till att stärka kommunernas arbete, särskilt när det handlar om att bedriva arbetet långsiktigt och kunskapsbaserat och när samordnaren kan fungera som en brygga mellan forskning och praktik. Samtidigt ser Göteborgs Stad behov av att framhålla vissa utmaningar i den tänkta samordnarens uppdrag. Enligt förslaget bör samordnaren ha i uppgift att följa och stödja den fortsatta utvecklingen inom de åtgärdsområden där utredningen bedömt att arbetet behöver förstärkas, men där utredningen inte haft möjlighet att lämna skarpa förslag. Göteborgs Stad konstaterar att utredningen inte har gjort någon konsekvensanalys av vad bedömningarna kan innebära för kommunerna, varken ekonomiska eller av andra konsekvenser. Göteborgs Stad ser en risk att det kommer att finnas förväntningar på kommunerna inom ramen för samordnarens uppdrag som kommunerna kan sakna förutsättningar att leva upp till.

11.2 Åtgärder för förbättrad integration och ökad jämställdhet

11.2.1 Utöka målgruppen för de integrationspolitiska insatserna

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att målgruppen för integrationsinsatser bör utökas så att fler kan ta del av dem. I betänkandet finns hänvisningar till en tidigare utredning (SOU 2023:24) där Göteborgs Stad i sitt yttrande var positiv till flera av utredningens förslag men också såg vissa brister i utredningens ekonomiska bedömningar. Det statliga ansvaret för integrationspolitiska insatser som bland annat ligger på Arbetsförmedlingen måste fungera och kommunerna måste få täckning för kostnader för insatser till målgruppen.

11.2.3 Stärk arbetet med social, kulturell och demokratisk integration

Utredningen menar att arbetet med de integrationspolitiska delmålen om social, kulturell och demokratisk integration behöver stärkas, bland annat genom fler insatser. Utredningen ser också att ansvaret för arbetet behöver förtydligas avseende dessa delmål. Göteborgs Stad vill påpeka att det finns många insatser på den kommunala nivån som syftar till att stärka integrationen och som är viktiga att känna till på nationell nivå, så att de insatser som tillkommer blir så träffsäkra som möjligt. I Göteborgs Stad bidrar förvaltningar och bolag till den sociala och demokratiska integrationen genom exempelvis invånarguider, brobyggare, språkcaféer, kompismatchning och genom att ge stöd till föreningar och folkbildningsförbund som fyller en avgörande funktion för många människors integration.

Utredningen beskriver att samhällsorienteringen kan ges en mer strategisk funktion i arbetet mot parallella samhällsstrukturer. De hänvisar till de förslag som lämnades i utredningen SOU 2025:55 men som ännu inte har remissbehandlats. Göteborgs Stad instämmer i att samhällsorienteringen har stor betydelse. I Göteborgs Stad erbjuds kursen till både den utökade målgruppen (anhöriginvandrare) och till invånare i särskilt utsatta områden. Det har dock varit svårt både att nå dessa grupper och att få dem motiverade till att delta. En orsak till detta kan vara att det finns en målkonflikt mellan insatser som leder till självförsörjning på kort sikt och insatser som syftar till integration på lång sikt. En avgörande faktor för att nå utrikes födda personer bedöms vara att etablera ett samarbete med aktörer (kommunala och idéburna) som har upparbetat ett förtroende och bedriver verksamhet dit målgruppen kommer. Att samhällsorienteringskursen är omfattande och tidskrävande kan också vara en bidragande orsak till att det är svårt att motivera deltagare utanför etableringsprogrammet. Göteborgs Stad efterfrågar förslag på hur samhällsorienteringen kan tillgängliggöras och anpassas för att fler ska kunna ta del av den.

11.2.4 Stärk kommunernas uppsökande arbete

Utredningen bedömer att kommunerna i större utsträckning än i dag bör arbeta för att nå personer som inte själva söker information och stöd från samhället och att tillsynen över kommunernas uppsökande och motiverande ansvar bör stärkas. Göteborgs Stad vill framhålla att berörda förvaltningar i Göteborgs Stad arbetar uppsökande inom ramen för sina respektive uppdrag samtidigt som arbetet är resurskrävande och tar tid att bygga upp.

11.2.5 Tillsätt en utredning om hur parallell rättsskipning kan motverkas

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att det kan finnas ett behov av att utreda förekomsten av parallell rättsskipning i Sverige. Betänkandet föreslår att en sådan utredning bör ta fram förslag på hur sådana ordningar kan motverkas och att det i uppdraget bör ingå att bedöma om det bör införas särskild lagstiftning som tar sikte på parallell rättsskipning. Här vill Göteborgs Stad påpeka att det finns forskning på området och att Brå år 2022 har tagit fram ett metodstöd för att upptäcka och motverka parallella samhällsstrukturer där parallella rättssystem har ett eget kapitel med konkreta insatser.

Insatserna handlar om att skapa tillit i områden där det förekommer parallella system för rättsskipning och att involvera medborgarna i det trygghetsskapande arbetet samt främja inkludering av minoriteter i majoritetssamhället. En annan del tar sikte på att motverka otillåten påverkan och tystnadskultur som är en direkt konsekvens av dessa system. Göteborgs Stad delar utredningens slutsats att det finns ett behov av att utreda eventuell lagstiftning. Samtidigt behöver utredningen skilja på parallell rättsskipning som inkräktar på de legala formerna för skiljeförfarande och parallella strukturer som inte är brottsliga och som fyller en viktig funktion för vissa grupper. Det kan handla om kredit- eller sparsystem eller medling i tvister av olika slag. Alternativa system verkar snabbare och är mer lättillgängliga än de reguljära och kan underlätta för medlemmarna att leva ett tryggt liv och kunna försörja sig. Många som använder alternativa eller parallella strukturer för rättsskipning vänder sig också till myndigheter, det är sällan frågan om antingen eller.

11.3 Åtgärder som stärker det förebyggande och främjande arbetet för barn och unga

11.3.2 Kartlägg kommunernas förebyggande och främjande arbete

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att främjande och förebyggande arbete för barn och unga bör utgå från forskning om kända risk- och skyddsfaktorer. En nationell kartläggning kan bidra till kunskap om vilka förebyggande och främjande insatser som ger goda resultat, men också om kommunernas olika förutsättningar och behov. Länsstyrelsens preventionspalett är ett omfattande kartläggningsunderlag som kräver resurser och samordning i kommunerna för att kartläggningen ska bli användbar. Detta behöver fortsatt prioriteras och byggas upp med utgångspunkt i relevant forskning.

11.3.3 Formalisera samverkan om förebyggande arbete och inkludera fristående och privata aktörer

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att samverkan mellan aktörer runt barn och unga behöver bli mer strukturerad. Den regionala hälso- och sjukvårdens ansvar i samverkan är viktigt, i synnerhet gällande barn- och ungdomspsykiatrin. Det förebyggande arbetet med barn och elever behöver också bli mer likvärdigt mellan kommunala och fristående skolor och förskolor. I Göteborg går knappt en tredjedel av högstadieeleverna i fristående skolor och en majoritet i gymnasiet. En formaliserad samverkan kan bidra till ökad likvärdighet.

11.3.4 Stärk skolväsendets demokrati- och värdegrundsarbete

Utredningen bedömer att skolväsendets demokrati- och värdegrundsarbete behöver stärkas. I det sammanhanget vill Göteborgs Stad peka på det stora antal elever som har en problematisk skolfrånvaro eller som inte går i gymnasiet och som därmed riskerar att gå miste om dessa delar av utbildningen.

11.3.5 Stärk arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att det är angeläget att stärka det förebyggande arbetet för barn och unga som växer upp med hedersnormer. Staden är remissinstans för den utredning som betänkandet hänvisar till (SOU 2026:51). Göteborgs Stad kommer att återkomma med ett yttrande kring de förslag som lämnas i den utredningen.

11.4 Åtgärder för att minska segregationen i samhället och stärka områden där utanförskapet är stort

11.4.1 Gör områden där utanförskapet är stort mer attraktiva att bo i

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att det både behövs breda åtgärder för att förbättra socioekonomiska förutsättningar bland invånare i områden där utanförskapet är stort, och åtgärder som riktar in sig mot att göra det mer attraktivt att bo där. Attraktiviteten kan höjas både genom förbättringar i boendemiljön och genom att stärka kvaliteten på förskolor och skolor.

Göteborgs Stad saknar en fördjupad analys kring det ekonomiska perspektivet och betydelsen av långsiktiga investeringar för att motverka utmaningarna i utanförskap och parallella samhällsstrukturer. Nyproduktion kan till exempel vara ett viktigt verktyg, särskilt när boendeformer som saknas i ett område kan tillföras. Att människor kan göra bostadskarriär inom utsatta områden kan vara en bidragande faktor till ökad social stabilitet. Nya boendeformer kan också attrahera nya hushåll. En av utmaningarna med att bygga i dessa områden är att betalningsförmågan generellt är lägre än på andra platser vilket försvårar nyproduktion på kommersiella grunder. Nyproduktion behöver också kunna motsvara människors ekonomiska förutsättningar. För de som redan bor i ett område är det viktigt att förändringar i beståndet inte innebär höjda priser och inte tränger undan hushåll med svag ekonomi.

11.4.2 Stärk lokalsamhällets motståndskraft mot inflytandet från parallella samhällsstrukturer

Utredningen pekar ut en minskad statlig och offentlig närvaro i utsatta områden som problematisk. Göteborgs Stad delar den bedömningen. Som utredningen skriver kan minskad närvaro från majoritetssamhället bidra till att det uppstår ett vakuum som i sin tur ger utrymme för andra aktörer att etablera alternativa system. Göteborgs Stad ser att också den ökade digitaliseringen kan påverka relationen till offentliga myndigheter generellt när digitala kontakter ersätter fysiska möten.

11.4.3 Prioritera arbetet med korrekt samhällsinformation i områden där utanförskapet är stort

Göteborgs Stad vill betona vikten av att informationen är tillgänglig, begriplig och ges vid flera tillfällen. För personer med begränsad erfarenhet av svenska myndigheter är det särskilt viktigt att det också framgår vilka möjligheter och krav som gäller och var det går att få personlig hjälp.

11.5 Åtgärder för att stärka samhällets motståndskraft

11.5.1 Stärk arbetet mot otillåten påverkan och infiltration

Enligt utredningens bedömning bör regeringen, förutom åtgärder för att stärka integrationen och minska segregation, också inrikta arbetet på att stärka det offentliga samhällets motståndskraft mot skadlig påverkan från parallella samhällsstrukturer med kriminella inslag. Göteborgs Stad delar den bedömningen. Det behövs både tydligare styrning, ökad kunskap och stöd för hur kommunerna ska kunna förebygga, upptäcka och hantera sådana risker. Stödet behöver gå att anpassa utifrån lokala förutsättningar.

11.5.2 Utöka stödet för ökat informationsutbyte mellan offentliga aktörer

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att det finns ett behov av stöd gällande den ökade möjligheten till informationsutbyte. Även om det tillkommit nya sekretessbrytande bestämmelser och uppgiftsskyldigheter innebär det för en kommun, som består av ett stort antal olika myndigheter ur offentlighets- och sekretessperspektiv, att strukturer för utlämnande och mottagande av uppgifter inom ramen för myndighetssamverkan behöver byggas upp.

Osäkerhet kring vad som gäller när information ska lämnas ut riskerar att leda till att lagstiftningen inte tillämpas fullt ut och därmed inte ger önskad effekt. I sammanhanget är det också viktigt att förväntningarna på kommuner att bidra till informationsutbyten och samverkansstrukturer är höga, ibland högre än kommunernas möjligheter att agera. Ett exempel på detta är att även om Göteborgs Stad deltar i RUC (regionalt underrättelsecenter), vilket utredningen nämner, så omfattas inte kommunerna av lag (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet och kan därmed inte delta på samma villkor som statliga myndigheter.

11.5.3 Förtydliga riktlinjer och stöd för samverkan med civilsamhället

Göteborgs Stad ser positivt på utredningens bedömning att civilsamhället har en viktig roll i arbetet med att motverka parallella samhällsstrukturer. Civilsamhällets organisationer bidrar till samhörighet mellan människor och till ett ökat deltagande i demokratiska processer. Föreningar och trossamfund kan utgöra en brygga mellan det offentliga samhället och människor som lever i områden där tilliten till myndigheter är svagare än på andra platser. Samverkan med civilsamhället behöver bygga på ömsesidig respekt. Kommuner behöver säkerställa att föreningar som de samarbetar med eller beviljar bidrag respekterar demokratiska principer, grundläggande fri- och rättigheter och allas lika värde samt inte diskriminerar. Samtidigt behöver krav och bedömningar vara tydliga, sakliga och rättssäkra, så att föreningar inte misstänkliggörs eller felaktigt bedöms som antidemokratiska. Det bör analyseras om det stöd som finns för det offentligas samverkan med civilsamhället är tillräckligt och ändamålsenligt, och vid behov bör stödet utvecklas.

11.5.5 Öka kunskapen om släktbaserade kriminella nätverk

Göteborgs Stad delar bedömningen att arbetet mot släktbaserade kriminella nätverk behöver prioriteras och bygga på kunskap och är därför positiv till att höja kunskapen. Samtidigt vill staden framhålla vikten av att arbetet inte stannar där. Lokalt kan det redan finnas en betydande kunskap och erfarenhet av hur släktbaserade nätverk påverkar barn och unga. I en kommun som Göteborg är utmaningen framför allt hur befintlig kunskap ska omsättas i konkreta och långsiktiga brottsförebyggande insatser. Det är viktigt att nationella kunskapsunderlag både kompletteras med lokala erfarenheter och att metodstöd utformas för att kunna bidra till utvecklingen av ändamålsenliga verktyg för arbetet på den lokala nivån. Precis som utredningen betonar är arbetet med att ta fram kunskap om släktbaserade kriminella nätverk förknippat med risk för bland annat stigmatisering och för att människor som är del av en släkt men inte har någon koppling till kriminell verksamhet kartläggs.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Marie Brynolfsson (V) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan.

Hampus Magnusson (M) yrkade bifall till yrkande från M, D, L och KD den 20 november 2026 (bilaga A).

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 20 november 2026 (bilaga B).

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att bifalla Marie Brynolfssons yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Axel Darvik (L) och Dan-Ove Marcelind (KD) reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna yrkandet.

Göteborg den 25 november 2026
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Lina Isaksson

BILAGA A
Yrkande (M), (D), (L) och (KD)

Yrkande M, D, L, KD

2026-11-20 **Nr** 12

Yrkande – Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet - Parallella samhällsstrukturer – ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap (SOU 2026:53)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. I förslaget till yttrande i bilaga 2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, ärendenummer SLK-2026-00862, stryks följande mening på sidan 1 under övergripande synpunkter.
   ”Till exempel kommer ny lagstiftning inom regeringens bidragsreform att begränsa tillgången till offentliga trygghetssystem för vissa grupper, vilket riskerar att motverka den inkluderande inriktning som utredningens åtgärder förutsätter.”
2. Med denna ändring antas yttrandet som kommunstyrelsens yttrande och översänds till Arbetsmarknadsdepartementet.

Yrkandet

Vi ställer oss i huvudsak bakom förslaget till remissvar. Bedömningen av regeringens bidragsreform är dock otillräckligt underbyggd. Det framgår inte vilken lagändring som avses, vilka grupper som berörs eller vad bedömningen av konsekvenserna för integrationen grundar sig på. En sådan bedömning bör inte göras till Göteborgs Stads ståndpunkt utan ett tydligare underlag. Därför föreslår vi att meningen stryks.

BILAGA B
Yrkande (SD)

Yrkande
2026-11-20

Ärende.nr SLK-2026-00862

Yrkande angående – Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet - Parallella samhällsstrukturer – ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap (SOU 2026:53)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remissen Parallella samhällsstrukturer – ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap (SOU 2026:53), i enlighet med nedanstående text översänds till Arbetsmarknadsdepartementet. Överstruken text föreslås tas bort. Gulmarkerad text är ett nytt tillägg eller en ersättningsformulering. Omarkerad text föreslås behållas.

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Arbetsmarknadsdepartementet: Parallella samhällsstrukturer – ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap (SOU 2026:53)

Övergripande synpunkter

Göteborgs Stad delar i huvudsak utredningens bedömningar avseende viktiga områden för åtgärder för att motverka parallella samhällsstrukturer men har också synpunkter på förslagen och bedömningarna. Redogörelser för dessa synpunkter finns nedan. Göteborgs Stad vill också göra ett antal generella påpekanden för det fortsatta arbetet mot parallella samhällsstrukturer. Dels är det viktigt att arbetet genomsyras av ett bredare inkluderingsperspektiv. Berörda invånare ska ses som aktiva medskapare och ges reella möjligheter till delaktighet och inflytande. Dels är det problematiskt att utredningen saknar ett funktionshinderperspektiv. Det gäller framför allt inom området Förebyggande och främjande arbete för barn och unga. Göteborgs Stad vill också, precis som utredningen, peka på att utvecklingen av parallella samhällsstrukturer påverkas av nationella beslut gällande exempelvis bostadspolitik och välfärdssystem. ~~Till exempel kommer ny lagstiftning inom regeringens bidragsreform att begränsa tillgången till offentliga trygghetssystem för vissa grupper, vilket riskerar att motverka den inkluderande inriktning som utredningens åtgärder förutsätter. Om människor inte ges möjlighet att fullt ut delta i samhället på lika villkor som majoritetssamhället riskerar behovet av parallella samhällsstrukturer att öka.~~

Arbetet behöver samtidigt säkerställa att ingen utsätts för hot, tvång eller otillbörlig kontroll som hindrar den enskilde från att söka stöd hos eller använda samhällets ordinarie institutioner.

Göteborgs Stad bedömer vidare att flera av de åtgärder utredningen ser som nödvändiga för att motverka parallella samhällsstrukturer kommer att få konsekvenser för kommunernas ekonomi om de leder till konkreta förslag. Vid ökade kostnader bedömer Göteborgs Stad att det är nödvändigt med en långsiktig finansiering enligt den kommunala finansieringsprincipen.

Detaljerade synpunkter

11.1 Styrning, uppföljning och mer kunskap kring parallella samhällsstrukturer

11.1.1 Precisera begreppet parallella samhällsstrukturer i relation till målet för politiken mot utanförskap

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att begreppet parallella samhällsstrukturer bör preciseras i relation till målet för politiken mot utanförskap. Det är nödvändigt för att kunna bedöma vilka indikatorer som är lämpliga för att följa utvecklingen. Det är positivt att utredningen vill särskilt beakta på vilket sätt definitionen riskerar att bidra till stigmatisering av vissa grupper eller bostadsområden.

11.1.3 Ge uppdrag till Boverket och SCB att ta fram indikatorer för att mäta förekomst och utveckling av parallella samhällsstrukturer och 11.1.4 Följ upp parallella normsystem med indikatorer för hedersrelaterat våld och förtryck

Göteborgs Stad anser att de förslag utredningen lämnar gällande indikatorer behöver omarbetas. Indikatorerna föreslås bland annat användas för att kunna göra bedömningar om ifall förekomsten av parallella samhällsstrukturer minskar eller ökar i omfattning och var de är lokaliserade rent geografiskt. Utredaren föreslår också att de indikatorer för hedersrelaterat våld och förtryck som Brå, Jämställdhetsmyndigheten, SCB och Socialstyrelsen har i uppdrag att ta fram, kan användas för att mäta förekomsten av parallella samhällsstrukturer. Göteborgs Stad bedömer att en parallell samhällsstruktur inte alltid är avgränsad till ett lokalt område. Det finns dessutom utmaningar i att få fram tillförlitlig statistik på mindre geografiska enheter för indikatorer som kan säga något om förekomsten av parallella normsystem. Dels finns det statistiska begränsningar i att redovisa kategorier eller värden med låga antal, dels kan det finnas hinder på grund av sekretess. I det fortsatta arbetet med förslaget om att ge Boverket och SCB i uppdrag att ta fram indikatorer finns det anledning att involvera kommunerna.

11.1.5 Ge uppdrag till Boverket, SCB och Polismyndigheten att verka för ökad jämförbarhet mellan olika områdesindelningar

Göteborgs Stad instämmer i att det finns ett behov av att öka jämförbarheten mellan olika typer av områdesindelningar. Av betänkandet framgår att det primärt handlar om att se hur RegSO:n förhåller sig till Polismyndighetens indelning av utsatta områden. RegSO:n är en rikstäckande områdesindelning som lämpar sig väl för att mäta och jämföra socioekonomiska förhållanden men indelningen är framtagen för att kunna göra jämförelser mellan kommuner över hela landet. Göteborgs Stad vill peka på att indelningen i RegSO:n är fasta och inte uppdateras vid till exempel nybyggnationer i ett område. I praktiken gör detta att det blir svårt att uttala sig om eventuella förändringar inom ett RegSO eftersom det alltid kan finnas en risk att förändringen beror på yttre faktorer. Göteborgs Stad vill också påpeka fram att kommunerna kan ha ett minst lika stort behov av att även kunna göra jämförelser mellan delar inom kommunen där RegSO-indelningen inte motsvarar behovet. Göteborgs Stad använder sig därför av en lokalt framtagen indelning i primärområden där områdena kan justeras vid till exempel nybyggnation. För det fortsatta arbetet med att öka jämförbarheten mellan olika områdesindelningar anser Göteborgs Stad att kommunerna behöver involveras för att resultatet ska kunna vara till nytta för kommunerna.

11.1.7 Utöka stödet till kommuner i arbetet mot parallella samhällsstrukturer

Göteborgs Stad ser positivt på att länsstyrelserna får i uppdrag att ge kommunerna utökat stöd i arbetet mot parallella samhällsstrukturer. Precis som utredningen beskriver är det viktigt att stödet anpassas efter lokala behov.

11.1.8 Tillsätt en nationell samordnare mot parallella samhällsstrukturer

Göteborgs Stad bedömer också att en nationell samordnare kan bidra till att stärka kommunernas arbete, särskilt när det handlar om att bedriva arbetet långsiktigt och kunskapsbaserat och när samordnaren kan fungera som en brygga mellan forskning och praktik. Samtidigt ser Göteborgs Stad behov av att framhålla vissa utmaningar i den tänkta samordnarens uppdrag. Enligt förslaget bör samordnaren ha i uppgift att följa och stödja den fortsatta utvecklingen inom de åtgärdsområden där utredningen bedömt att arbetet behöver förstärkas, men där utredningen inte haft möjlighet att lämna skarpa förslag. Göteborgs Stad konstaterar att utredningen inte har gjort någon konsekvensanalys av vad bedömningarna kan innebära för kommunerna, varken ekonomiska eller av andra konsekvenser. Göteborgs Stad ser en risk att det kommer att finnas förväntningar på kommunerna inom ramen för samordnarens uppdrag som kommunerna kan sakna förutsättningar att leva upp till.

11.2 Åtgärder för förbättrad integration och ökad jämställdhet

11.2.1 Utöka målgruppen för de integrationspolitiska insatserna

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att målgruppen för integrationsinsatser bör utökas så att fler kan ta del av dem. I betänkandet finns hänvisningar till en tidigare utredning (SOU 2023:24) där Göteborgs Stad i sitt yttrande var positiv till flera av utredningens förslag men också såg vissa brister i utredningens ekonomiska bedömningar. Det statliga ansvaret för integrationspolitiska insatser som bland annat ligger på Arbetsförmedlingen måste fungera och kommunerna måste få täckning för kostnader för insatser till målgruppen.

11.2.3 Stärk arbetet med social, kulturell och demokratisk integration

Utredningen menar att arbetet med de integrationspolitiska delmålen om social, kulturell och demokratisk integration behöver stärkas, bland annat genom fler insatser. Utredningen ser också att ansvaret för arbetet behöver förtydligas avseende dessa delmål. Göteborgs Stad vill påpeka att det finns många insatser på den kommunala nivån som syftar till att stärka integrationen och som är viktiga att känna till på nationell nivå, så att de insatser som tillkommer blir så träffsäkra som möjligt. I Göteborgs Stad bidrar förvaltningar och bolag till den sociala och demokratiska integrationen genom exempelvis invånarguider, brobyggare, språkcaféer, kompismatchning och genom att ge stöd till föreningar och folkbildningsförbund som fyller en avgörande funktion för många människors integration.

Utredningen beskriver att samhällsorienteringen kan ges en mer strategisk funktion i arbetet mot parallella samhällsstrukturer. De hänvisar till de förslag som lämnades i utredningen SOU 2025:55 men som ännu inte har remissbehandlats. Göteborgs Stad instämmer i att samhällsorienteringen har stor betydelse. I Göteborgs Stad erbjuds kursen till både den utökade målgruppen (anhöriginvandrare) och till invånare i särskilt utsatta områden. Det har dock varit svårt både att nå dessa grupper och att få dem motiverade till att delta. En orsak till detta kan vara att det finns en målkonflikt mellan insatser som leder till självförsörjning på kort sikt och insatser som syftar till integration på lång sikt. En avgörande faktor för att nå utrikes födda personer bedöms vara att etablera ett samarbete med aktörer (kommunala och idéburna) som har upparbetat ett förtroende och bedriver verksamhet dit målgruppen kommer. Att samhällsorienteringskursen är omfattande och tidskrävande kan också vara en bidragande

orsak till att det är svårt att motivera deltagare utanför etableringsprogrammet. Göteborgs Stad efterfrågar förslag på hur samhällsorienteringen kan tillgängliggöras och anpassas för att fler ska kunna ta del av den.

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att arbetet med social, kulturell och demokratisk integration behöver stärkas. Insatserna bör bidra till kunskaper i svenska språket, förståelse för det svenska samhällets lagar och demokratiska principer samt utbildning, arbete och egen försörjning. Arbetet behöver också motverka normer och sedvänjor som begränsar individens frihet, jämställdheten eller barns rättigheter.

Kommunala integrationsinsatser och verksamheter som får offentligt stöd bör följas upp utifrån konkreta resultat i fråga om språkutveckling, samhällskunskap, utbildning, arbete och ökad självständighet. Offentliga bidrag behöver förenas med tydliga krav och tillräckliga kontroller av att verksamheterna respekterar svensk lagstiftning och grundläggande demokratiska principer.

Samhällsorienteringen bör tydligt behandla lagar, rättigheter och skyldigheter, jämställdhet och barns rättigheter. Anpassningar för att nå fler bör inte försvaga innehållet eller kunskapsmålen.

11.2.4 Stärk kommunernas uppsökande arbete

Utredningen bedömer att kommunerna i större utsträckning än i dag bör arbeta för att nå personer som inte själva söker information och stöd från samhället och att tillsynen över kommunernas uppsökande och motiverande ansvar bör stärkas. Göteborgs Stad vill framhålla att berörda förvaltningar i Göteborgs Stad arbetar uppsökande inom ramen för sina respektive uppdrag samtidigt som arbetet är resurskrävande och tar tid att bygga upp.

11.2.5 Tillsätt en utredning om hur parallell rättsskipning kan motverkas

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att det kan finnas ett behov av att utreda förekomsten av parallell rättsskipning i Sverige. Betänkandet föreslår att en sådan utredning bör ta fram förslag på hur sådana ordningar kan motverkas och att det i uppdraget bör ingå att bedöma om det bör införas särskild lagstiftning som tar sikte på parallell rättsskipning. Här vill Göteborgs Stad påpeka att det finns forskning på området och att Brå år 2022 har tagit fram ett metodstöd för att upptäcka och motverka parallella samhällsstrukturer där parallella rättssystem har ett eget kapitel med konkreta insatser.

Insatserna handlar om att skapa tillit i områden där det förekommer parallella system för rättsskipning och att involvera medborgarna i det trygghetsskapande arbetet samt främja inkludering av minoriteter i majoritetssamhället. En annan del tar sikte på att motverka otillåten påverkan och tystnadskultur som är en direkt konsekvens av dessa system. Göteborgs Stad delar utredningens slutsats att det finns ett behov av att utreda eventuell lagstiftning. Samtidigt behöver utredningen skilja på parallell rättsskipning som inkräktar på de legala formerna för skiljeförfarande och parallella strukturer som inte är brottsliga och som fyller en viktig funktion för vissa grupper. Det kan handla om kredit- eller sparsystem eller medling i tvister av olika slag. Alternativa system verkar snabbare och är mer lättillgängliga än de reguljära och kan underlätta för medlemmarna att leva ett tryggt liv och kunna försörja sig. Många som använder alternativa eller parallella strukturer för rättsskipning vänder sig också till myndigheter, det är sällan frågan om antingen eller.

Parallella ordningar får inte bygga på hot, tvång eller otillbörlig påverkan och får inte användas för att kringgå svensk lag eller begränsa enskildas rättigheter.

11.3 Åtgärder som stärker det förebyggande och främjande arbetet för barn och unga

11.3.2 Kartlägg kommunernas förebyggande och främjande arbete

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att främjande och förebyggande arbete för barn och unga bör utgå från forskning om kända risk- och skyddsfaktorer. En nationell kartläggning kan bidra till kunskap om vilka förebyggande och främjande insatser som ger goda resultat, men också om kommunernas olika förutsättningar och behov. Länsstyrelsens preventionspalett är ett omfattande kartläggningsunderlag som kräver resurser och samordning i kommunerna för att kartläggningen ska bli användbar. Detta behöver fortsatt prioriteras och byggas upp med utgångspunkt i relevant forskning.

Funktionshinderperspektivet behöver särskilt beaktas så att risker och utsatthet bland barn och unga med funktionsnedsättning inte förbises i kartläggningen eller det förebyggande arbetet.

11.3.3 Formalisera samverkan om förebyggande arbete och inkludera fristående och privata aktörer

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att samverkan mellan aktörer runt barn och unga behöver bli mer strukturerad. Den regionala hälso- och sjukvårdens ansvar i samverkan är viktigt, i synnerhet gällande barn- och ungdomspsykiatrin. Det förebyggande arbetet med barn och elever behöver också bli mer likvärdigt mellan kommunala och fristående skolor och förskolor. I Göteborg går knappt en tredjedel av högstadieeleverna i fristående skolor och en majoritet i gymnasiet. En formaliserad samverkan kan bidra till ökad likvärdighet.

11.3.4 Stärk skolväsendets demokrati- och värdegrundsarbete

Utredningen bedömer att skolväsendets demokrati- och värdegrundsarbete behöver stärkas. I det sammanhanget vill Göteborgs Stad peka på det stora antal elever som har en problematisk skolfrånvaro eller som inte går i gymnasiet och som därmed riskerar att gå miste om dessa delar av utbildningen.

11.3.5 Stärk arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att det är angeläget att stärka det förebyggande arbetet för barn och unga som växer upp med hedersnormer. Staden är remissinstans för den utredning som betänkandet hänvisar till (SOU 2026:51). Göteborgs Stad kommer att återkomma med ett yttrande kring de förslag som lämnas i den utredningen.

Förskola och skola behöver tidigt uppmärksamma tecken på hedersrelaterad utsatthet, exempelvis könssegregering, begränsningar av barns och ungas rörelsefrihet, hot, tvång och krav på anpassning till hedersnormer. Personal behöver ha tillräcklig kunskap och tydliga rutiner för hur oro ska hanteras.

Även mödra- och barnhälsovården behöver ha kunskap och fungerande rutiner för att uppmärksamma hedersrelaterat våld och förtryck. Kvinnor ska ges möjlighet att tala enskilt med vårdpersonal och få information om vilket stöd och skydd som finns. Barnets situation behöver alltid uppmärksammas och berörda verksamheter samverka så att barnet får skydd och stöd i tid. Funktionsnedsättning får inte innebära att barns utsatthet förbises; stöd och skydd måste vara tillgängliga även för barn som har svårt att själva berätta om sin situation.

Skyddsarbetet behöver också omfatta syskon och andra barn i samma hushåll. När ett barn bedöms vara utsatt eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck behöver även syskonens

situation uppmärksammas och bedömas. Inget barn ska lämnas utan skydd därför att uppmärksamheten riktas mot ett annat barn i familjen.

11.4 Åtgärder för att minska segregationen i samhället och stärka områden där utanförskapet är stort

11.4.1 Gör områden där utanförskapet är stort mer attraktiva att bo i

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att det både behövs breda åtgärder för att förbättra socioekonomiska förutsättningar bland invånare i områden där utanförskapet är stort, och åtgärder som riktar in sig mot att göra det mer attraktivt att bo där. Attraktiviteten kan höjas både genom förbättringar i boendemiljön och genom att stärka kvaliteten på förskolor och skolor. Göteborgs Stad saknar en fördjupad analys kring det ekonomiska perspektivet och betydelsen av långsiktiga investeringar för att motverka utmaningarna i utanförskap och parallella samhällsstrukturer. Nyproduktion kan till exempel vara ett viktigt verktyg, särskilt när boendeformer som saknas i ett område kan tillföras. Att människor kan göra bostadskarriär inom utsatta områden kan vara en bidragande faktor till ökad social stabilitet. Nya boendeformer kan också attrahera nya hushåll. En av utmaningarna med att bygga i dessa områden är att betalningsförmågan generellt är lägre än på andra platser vilket försvårar nyproduktion på kommersiella grunder. Nyproduktion behöver också kunna motsvara människors ekonomiska förutsättningar. För de som redan bor i ett område är det viktigt att förändringar i beståndet inte innebär höjda priser och inte tränger undan hushåll med svag ekonomi.

Det offentliga ska skapa förutsättningar för social rörlighet och för att människor ska kunna förbättra sina livsvillkor och göra bostadskarriär utifrån egna önskemål och förutsättningar. Bostadspolitiken bör inte ha som mål att genom planering eller andra styrmedel åstadkomma en viss befolkningssammansättning i enskilda områden. Arbetet mot segregation ska stärka människors livsvillkor och valmöjligheter, inte styra var olika grupper ska bo.

11.4.2 Stärk lokalsamhällets motståndskraft mot inflytandet från parallella samhällsstrukturer

Utredningen pekar ut en minskad statlig och offentlig närvaro i utsatta områden som problematisk. Göteborgs Stad delar den bedömningen. Som utredningen skriver kan minskad närvaro från majoritetssamhället bidra till att det uppstår ett vakuum som i sin tur ger utrymme för andra aktörer att etablera alternativa system. Göteborgs Stad ser att också den ökade digitaliseringen kan påverka relationen till offentliga myndigheter generellt när digitala kontakter ersätter fysiska möten.

11.4.3 Prioritera arbetet med korrekt samhällsinformation i områden där utanförskapet är stort

Göteborgs Stad vill betona vikten av att informationen är tillgänglig, begriplig och ges vid flera tillfällen. För personer med begränsad erfarenhet av svenska myndigheter är det särskilt viktigt att det också framgår vilka möjligheter och krav som gäller och var det går att få personlig hjälp.

11.5 Åtgärder för att stärka samhällets motståndskraft

11.5.1 Stärk arbetet mot otillåten påverkan och infiltration

Enligt utredningens bedömning bör regeringen, förutom åtgärder för att stärka integrationen och minska segregation, också inrikta arbetet på att stärka det offentliga samhällets motståndskraft mot skadlig påverkan från parallella samhällsstrukturer med kriminella inslag. Göteborgs Stad delar den

bedömningen. Det behövs både tydligare styrning, ökad kunskap och stöd för hur kommunerna ska kunna förebygga, upptäcka och hantera sådana risker. Stödet behöver gå att anpassa utifrån lokala förutsättningar.

11.5.2 Utöka stödet för ökat informationsutbyte mellan offentliga aktörer

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att det finns ett behov av stöd gällande den ökade möjligheten till informationsutbyte. Även om det tillkommit nya sekretessbrytande bestämmelser och uppgiftsskyldigheter innebär det för en kommun, som består av ett stort antal olika myndigheter ur offentlighets- och sekretessperspektiv, att strukturer för utlämnande och mottagande av uppgifter inom ramen för myndighetssamverkan behöver byggas upp. Osäkerhet kring vad som gäller när information ska lämnas ut riskerar att leda till att lagstiftningen inte tillämpas fullt ut och därmed inte ger önskad effekt. I sammanhanget är det också viktigt att förväntningarna på kommuner att bidra till informationsutbyten och samverkansstrukturer är höga, ibland högre än kommunernas möjligheter att agera. Ett exempel på detta är att även om Göteborgs Stad deltar i RUC (regionalt underrättelsecenter), vilket utredningen nämner, så omfattas inte kommunerna av lag (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet och kan därmed inte delta på samma villkor som statliga myndigheter.

11.5.3 Förtydliga riktlinjer och stöd för samverkan med civilsamhället

Göteborgs Stad ser positivt på utredningens bedömning att civilsamhället har en viktig roll i arbetet med att motverka parallella samhällsstrukturer. Civilsamhällets organisationer bidrar till samhörighet mellan människor och till ett ökat deltagande i demokratiska processer. Föreningar och trossamfund kan utgöra en brygga mellan det offentliga samhället och människor som lever i områden där tilliten till myndigheter är svagare än på andra platser. Samverkan med civilsamhället behöver bygga på ömsesidig respekt. Kommuner behöver säkerställa att föreningar som de samarbetar med eller beviljar bidrag respekterar demokratiska principer, grundläggande fri- och rättigheter ~~och allas lika värde~~ utan diskriminering. Samtidigt behöver krav och bedömningar vara tydliga, sakliga och rättssäkra, så att föreningar inte misstänkliggörs eller felaktigt bedöms som antidemokratiska. Det bör analyseras om det stöd som finns för det offentligas samverkan med civilsamhället är tillräckligt och ändamålsenligt, och vid behov bör stödet utvecklas.

Bidragsgivning behöver föregås av tillräckliga och dokumenterade kontroller av föreningens företrädare, verksamhet och ekonomiska redovisning. Uppföljningen ska säkerställa att offentliga medel används för det ändamål som bidraget beviljats för. Bidrag ska inte lämnas till verksamhet som uppmuntrar eller legitimerar våld, hot, tvång, extremism eller hedersrelaterat förtryck.

11.5.5 Öka kunskapen om släktbaserade kriminella nätverk

Göteborgs Stad delar bedömningen att arbetet mot släktbaserade kriminella nätverk behöver prioriteras och bygga på kunskap och är därför positiv till att höja kunskapen. Samtidigt vill staden framhålla vikten av att arbetet inte stannar där. Lokalt kan det redan finnas en betydande kunskap och erfarenhet av hur släktbaserade nätverk påverkar barn och unga. I en kommun som Göteborg är utmaningen framför allt hur befintlig kunskap ska omsättas i konkreta och långsiktiga brottsförebyggande insatser. Det är viktigt att nationella kunskapsunderlag både kompletteras med lokala erfarenheter och att metodstöd utformas för att kunna bidra till utvecklingen av ändamålsenliga verktyg för arbetet på den lokala nivån. Precis som utredningen betonar är arbetet med att ta fram kunskap om släktbaserade kriminella nätverk förknippat med risk för bland annat stigmatisering och för att människor som är del av en släkt men inte har någon koppling till kriminell verksamhet kartläggs.